

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Юридичний факультет
Кафедра цивільного права та процесу**

**ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри цивільного
права та процесу
юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка**

**Завідувач кафедри:
проф. Володимир КОССАК**

**“25” серпня 2025 року
Протокол № 1**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ»

**галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
дисципліна вільного вибору студента
юридичний факультет**

Львів – 2025 рік

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб», яка викладається в межах ОПП «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 081 «Право», 2025 р. 15 с.

Розробник:

Оксана Михайлівна Гнатів, доцентка кафедри цивільного права та процесу, кандидатка юридичних наук, доцентка

*Робоча програма затверджена на засіданні кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол №1 від «25» серпня 2025 року)*

**Завідувач кафедри
цивільного права та процесу**

проф. Володимир КОССАК

«25» серпня 2025 року

Схвалено Вченою радою юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (в межах ОПП «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 081 «Право»)
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова

проф. Володимир БУРДІН

Вступ

Навчальна дисципліна «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб» викладається у межах ОПП «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 081 «Право» та спрямована на засвоєння здобувачами вищої освіти основних положень цивільного права та цивільного процесуального права України щодо захисту прав фізичних осіб. Йдеться про вивчення та формування компетентностей з основних галузей права України. Навчальна дисципліна «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб» передбачає формування знань і навиків у сфері захисту цивільних прав та законних інтересів фізичних осіб.

При розробленні робочої програми навчальної дисципліни «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб» враховано рекомендації стейкхолдерів у зв'язку із чим, зроблено акцент на її практичну складову. При вивченні навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти необхідно навчитися застосовувати доктринальні знання на практиці шляхом розв'язування наданих кейсів, складенні документів тощо.

Вивчення навчальної дисципліни «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб» спрямоване на формування та розвиток наступних компетентностей:

- **інтегральної**, яка полягає у здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності, що передбачає застосування правових доктрин, принципів та правових норм і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
- **загальних**, що передбачають:
 - 1) формування здатності до абстрактного мислення, аналізу і синтезу змісту цивільно-правових норм;
 - 2) формування здатності застосовувати знання з навчальних дисциплін «Цивільне право України. ч. 1», «Цивільне право України. ч. 2» при вирішенні кейсів, виконанні проєктів договорів та інших документів;
 - 3) знання предметної і професійної діяльності (адвокатської, суддівської)
 - 4) формування здатності бути критичним, здатності до комунікації і роботи у команді;
 - 5) формуванні здатності діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- **спеціальних**, які знаходять свій вияв:
 - 1) у повазі до прав, свобод та законних інтересів фізичних осіб як учасників цивільних правовідносин, ефективного та належного їх захисту;
 - 2) у знанні і розумінні міжнародних стандартів захисту прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а

- також практики Європейського суду з прав людини, а також здатності їх застосовувати під час захисту цивільних прав і законних інтересів фізичних осіб у національних та міжнародних судах;
- 3) у здатності використовувати знання джерел міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права у практичній (зокрема, адвокатській, суддівській) діяльності, для підготовки текстів юридичних документів, аналізу судових та адміністративних рішень;
 - 4) у здатності застосовувати засадничі положення та доктрини національного права, зокрема: конституційного права України, цивільного права України, цивільного процесуального права України, адміністративного права України, у тому числі у практичній діяльності;
 - 5) у розумінні і вмінні застосовувати цивілістичну термінологію;
 - 6) у знанні і розумінні особливостей реалізації (застосування) та застосування правових цивільно-правових принципів та доктрин;
 - 7) у здатності використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин, здатності до їх критичного аналізу та використання в юридичній діяльності;
 - 8) у здатності детально, послідовно і системно аналізувати правові проблеми та конфлікти, формувати та обґрунтовувати правові позиції у юридичних документах (зверненнях осіб, аналітичних довідках, процесуальних документах);
 - 9) у здатності до консультування з правових питань, зокрема, щодо можливих способів захисту прав осіб, які звертаються, попередження ймовірних порушень їхніх прав тощо, з дотриманням вимог професійної етики, норм щодо нерозголошення персональних даних та захисту конфіденційної інформації, поваги до різноманітності та мультикультурності;
 - 10) у вмінні самостійно підготувати проекти правозастосовних актів, зокрема проекти претензій, позовів, скарг;
 - 11) у здатності до логічного, аналітичного, критичного і системного аналізу документів, уважного та ретельного їх вивчення, розуміння їх правового характеру, значення та юридичних наслідків.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання:

- 1) визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин, здійснювати їх критичний аналіз, у тому числі застосовувати стандарт вірогідності доказів;
- 2) знати та розуміти міжнародні стандарти захисту прав і свобод, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику

Європейського суду з прав людини, а також вміти застосовувати їх для захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб як учасників цивільних правовідносин;

3) самостійно складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження чи розв'язання запропонованого кейсу, самостійно проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;

4) давати короткий правовий висновок (довідку) щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю і використанням актів цивільного законодавства та практики їх застосування;

5) використовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права у професійній (юридичній) діяльності;

6) вміти визначати та використовувати зв'язки між галузями права України;

7) вільно застосовувати цивілістичну термінологію, мати базові навички риторики, а також вміти доступно і зрозуміло пояснити особі, яка звертається за консультацією зміст юридичної проблеми та шляхи її вирішення;

8) знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального, процедурного і процесуального права залежно від сфери застосування;

9) вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних, а також комунікувати з метою виконання командних завдань;

10) знати і застосовувати у правничій діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи, зокрема її складової приватного права;

11) аналізувати факти з метою виокремлення юридично значущих, надавати правові висновки з належним обґрунтуванням, посиланням на акти цивільного законодавства та практику їх застосування;

12) самостійно готувати проекти правозастосовних актів, зокрема прости претензій, позовів, скарг;

13) надавати консультації щодо можливих способів захисту цивільних прав та законних інтересів учасників цивільних правовідносин;

14) визначати можливі способи захисту цивільних прав та законних інтересів фізичних осіб та прогнозувати їх ефективність на основі аналізу практики застосування актів цивільного законодавства України.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3,5	Галузь знань 08 «Право» Напрямок підготовки «Право»	За вибором студента	
Модулів – 1	Спеціальність 081 «Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	2-й
Загальна кількість годин 105		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4,6	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні	
		16 год.	6 год.
		Самостійна робота	
73 год.	93 год.		
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:2,28

для заочної форми навчання – 1:7,75

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб» є отримання основи правових знань цивільного характеру, які потрібні кожній особі, а також вивчення теоретичних положень та вироблення навичок практичного застосування цивільно-правових норм для захисту своїх цивільних прав та інтересів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб» є аналіз актів цивільного законодавства України, актів вищих судових інстанцій, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів, навички складання документів, необхідних для захисту своїх прав та інтересів.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- положення актів цивільного, сімейного та цивільного процесуального законодавства України у сфері захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб;
- проблеми судової практики щодо права на захист, способів захисту тощо;
- передбачені законодавством способи та форми захисту цивільного права та інтересу;

вміти:

- аналізувати існуючі доктринальні позиції щодо вирішення проблемних питань захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб;
- правильно обирати спосіб захисту свого права та органів, до яких можна звернутися за таким захистом;
- ефективно взаємодіяти з аудиторією і в команді, презентувати ідеї, проводити обговорення проблемних питань у вказаній сфері;
- приймати рішення з урахуванням законодавчих положень при вирішенні спорів;
- складати проекти претензій та інших документів у сфері захисту прав та інтересів фізичних осіб.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб»

Тема 1. Теоретико-правові основи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб

Поняття та підходи до розуміння права на захист. Підстави виникнення права на захист. Об'єкти захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб.

Тема 2. Форми захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб

Поняття та класифікація форм захисту цивільних прав та інтересів. Адміністративна форма захисту. Захист цивільних прав та інтересів нотаріусом. Претензійна форма захисту. Медіація. Захист цивільних прав та інтересів у третейському суді. Загальна характеристика судової форми захисту.

Тема 3. Способи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб: загальнотеоретична характеристика

Поняття способу захисту цивільного права та інтересу. Класифікація способів захисту. Поняття ефективного способу захисту, критерії визначення.

Тема 4. Загальні способи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб

Загальна характеристика способів захисту цивільних прав та інтересів, передбачених ст. 16 Цивільного кодексу України. Спосіб захисту, передбачений договором. Захист цивільного права способом, встановленим судом.

Тема 5. Захист речових прав фізичних осіб

Поняття та способи захисту речових прав фізичних осіб. Витребування майна з чужого незаконного володіння: поняття, умови, наслідки. Усунення перешкод у користуванні та розпорядженні майном: особливості застосування. Інші способи захисту речових прав.

Тема 6. Особливості захисту прав фізичних осіб у зобов'язальних відносинах

Захист цивільних прав фізичних осіб у договірних цивільних правовідносинах: поняття, види. Особливості захисту цивільних прав у недоговірних цивільних відносинах.

Тема 7. Форми та способи захисту корпоративних прав та інтересів фізичних осіб

Поняття та види порушень у сфері корпоративних відносин. Визнання недійсними рішень загальних зборів. Інші способи захисту корпоративних прав. Особливості захисту інтересів учасників господарських товариств.

Тема 8. Інші способи захисту цивільних прав та інтересів

Захист житлових прав фізичних осіб. Захист земельних прав фізичних осіб. Захист цивільних прав споживачів.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб»												
Тема 1. Теоретико-правові основи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб	13	2	2			9	13		2			11
Тема 2. Форми захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб	13	2	2			9	12	1				11
Тема 3. Способи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб: загальнотеоретична характеристика	13	2	2			9	12	1				11
Тема 4. Загальні способи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб	13	2	2			9	15	1	2			12
Тема 5. Захист речових прав фізичних осіб	13	2	2			9	13	1				12
Тема 6. Особливості захисту прав фізичних осіб у зобов'язальних відносинах	13	2	2			9	14		2			12
Тема 7. Форми та способи захисту корпоративних прав та інтересів фізичних осіб	13	2	2			9	13	1				12
Тема 8. Інші способи захисту цивільних прав та	14	2	2			10	13	1				12

інтересів												
Усього годин	105	16	16			73	105	6	6			93

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретико-правові основи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб	2
2	Тема 2. Форми захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб	2
3	Тема 3. Способи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб: загальнотеоретична характеристика	2
4	Тема 4. Загальні способи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб	2
5	Тема 5. Захист речових прав фізичних осіб	2
6	Тема 6. Особливості захисту прав фізичних осіб у зобов'язальних відносинах	2
7	Тема 7. Форми та способи захисту корпоративних прав та інтересів фізичних осіб	2
8	Тема 8. Інші способи захисту цивільних прав та інтересів	2
	УСЬОГО ГОДИН	18

6. Самостійна робота

Назви теми	Кількість годин
Тема 1. Теоретико-правові основи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб	9
Тема 2. Форми захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб	9
Тема 3. Способи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб: загальнотеоретична характеристика	9
Тема 4. Загальні способи захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб	9
Тема 5. Захист речових прав фізичних осіб	9
Тема 6. Особливості захисту прав фізичних осіб у зобов'язальних відносинах	9
Тема 7. Форми та способи захисту корпоративних прав та інтересів фізичних осіб	9
Тема 8. Інші способи захисту цивільних прав та інтересів	10
УСЬОГО ГОДИН	73

7. Методи навчання

У ході викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у здобувачів вищої освіти інтересу до пізнавальної діяльності й відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного й пошукового характеру);
- а також методи, пов'язані з контролем за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження, практичне заняття.

8. Методи контролю

Форми поточного контролю включають: оцінювання виконання домашніх самостійних завдань, письмових та контрольних робіт, виконаних під час практичних занять.

Здобувач вищої освіти може отримати максимально 50 балів за усні відповіді або виконання тестів чи контрольних робіт на практичних заняттях.

Неготовність до заняття або незадовільна відповідь (розв'язання) задачі також підлягають відповідній оцінці і здобувачу вищої освіти виставляється «0» балів. Отримані у такому разі «0» балів потребують відпрацювання та оцінка, одержана під час відпрацювання враховуються при визначенні середнього балу поточної успішності.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

поточне тестування та самостійна робота								поточна успішність	модуль	сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Т 1-8	Т. 1-8	
								50	50	100

Оцінювання знань студента здійснюється за 100 бальною шкалою

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

оцінка в балах	оцінка ECTS	визначення	залікова оцінка
90-100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	дуже добре	зараховано
71-80	C	добре	
61-70	D	задовільно	зараховано
51-60	E	достатньо	
до 51	FX	незадовільно з правом перездачі	незараховано
до 51	F	незадовільно без права перездачі	

90-100 балів (відмінно)– виставляється здобувачу вищої освіти, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури. Прояви уміння застосування набуті знання до конкретних суспільно-економічних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

81-89 балів (дуже добре)– виставляється здобувачу вищої освіти, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базується на знанні предмету.

71-80 балів (добре)– виставляється здобувачу вищої освіти, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах.

61-70 балів (задовільно)– виставляється здобувачу вищої освіти, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

51-60 балів (достатньо)– виставляється здобувачу вищої освіти, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

0-50 балів (незадовільно)– виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни.

10. Методичне забезпечення

1. Гнатів О.М. Силабус навчальної дисципліни «Захист цивільних прав та інтересів фізичних осіб» для здобувачів вищої освіти за галуззю знань 08 «Право», спеціальністю 081 «Право», 2020 р. 7 с.

11. Рекомендована література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.

3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. Ст. 135.

4. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
5. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2011. №48-49. ст.536.
6. Кодекс торговельного мореплавства: Закон України від 09.12.1997. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 52. Ст. 349.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
8. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
9. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
10. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
11. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
12. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>
13. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>
14. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
15. Башурин Н. Неюрисдикційні форми захисту найково-технічної інформації. Підприємництво, господарство і право, 2020. № 2. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/2/2.pdf>
16. О. Гнатів, Ю. Юркевич. Проблеми правозастосовної практики у рішеннях суду касаційної інстанції у господарських справах. EVROPSKÝ POLITICKÝ A PRÁVNÍ DISKURZ. Svazek 6. Issue 3, vydání. 2019. С. 170-175.
17. Діденко Л.В. Співвідношення судових та позасудових способів захисту цивільних прав. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки, 2020. № 3. URL: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-3-2020/6.pdf>
18. Компас. Посібник з освіти в області прав людини за участю молоді. Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass>
19. Кот О.О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики: монографія К.: Алерта, 2017. 494 с.
20. Марченко В. Щодо питання здійснення нотаріусом захисту суб'єктивних цивільних прав. Підприємництво, господарство і право, 2020. № 3. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/3/7.pdf>
21. Мовчан О.В. Цивільно-правовий захист житлових прав дітей: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 "Цивільне право і цивільно-процесуальне право; сімейне право; міжнародне приватне право". К., 2016. 23 с.
22. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За ред. В.М. Коссака. Вид. 2, змінене і доп. К.: Істина, 2008. 992 с.

23. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.]; за ред. О. В. Дзери, Н.С. Кузнецової, В. В. Луця. – [5-е вид., перероб. і допов.]. – К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.

24. Отрош І.М. Право власності на об'єкти нерухомості за законодавством України: охорона та захист: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 "Цивільне право і цивільно-процесуальне право; сімейне право; міжнародне приватне право"/ І.М. Отрош. К., 2012. 16 с.

25. Покровська А.О. Історичні умови формування та розвитку самозахисту як форми захисту цивільних прав на теренах України. Право і суспільство. 2021. №2. URL: http://pravoisuspiilstvo.org.ua/archive/2021/2_2021/9.pdf

26. Посібник за статтею 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/1259d4263dac852ef056_file.pdf

27. Посібник зі статті 17 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. URL: <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/05/posibnyk-zlovzhivannia-protsestualnimi-pravami-st-17-konventsii.pdf>

28. Рішення Конституційного Суду України у справі № 1–2/2002 за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю "Торговий Дім "КампусКоттонклуб" щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>. – Назва з екрану.

29. Ромащенко І. Засоби та способи захисту цивільних прав: співвідношення понять. URL: https://journal.law.univ.kiev.ua/components/com_chronoforms6/chronoforms/uploads/20200214085239_.pdf

30. Тилик Т.М. Правове визначення захисту цивільних прав та інтересів. DICTUM FACTUM. № 3(8) (2020). URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/158>

31. Українське цивільне право: [навч. посіб.]. / За ред. Ю. О. Заїки. – [3-тє вид. перероб. та допов.]. – К.: Центр учб. літ-ри, 2014. 358 с.

32. Цивільне право України : [навч. посіб.] / За ред. В. П. Мироненко, І. С. Тімуш. К., 2014. 432 с.

33. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / С.С. Бичкова, І.А. Бірюков, В.І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С.С. Бичкової. 3-тє вид., змін. та допов. К.: Алерта, 2014. 496 с.

34. Цивільне право України. Загальна частина : [підруч.] / [Бірюков І. А., Заїка Ю. О., Бичкова С. С. та ін.]; за ред. І. А. Бірюкова, Ю. О. Заїки. К. : Правова єдність, 2014. 510 с.

35. Цивільне право України: [підруч.] / [Губарев С. В., Лов'як О. О., Мироненко В. П. та ін.]. К., 2015. 236 с.

36. Цивільне право України: Загальна частина / За ред. О.В. Дзери, Н. С. Кузнецової. 2-е вид., допов. і перероб. К.: «Юрінком Інтер», 2014. Кн. 1. 1176 с.
37. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегва та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького 2-ге вид., переробл. та допов. Х. : Право. – 2014. Т. 2. – 816 с.
38. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій Міністерства юстиції, науковців, фахівців: правникам, нотарям, адвокатам, суддям, викладачам, студентам. [Баранова Л. М., Братель О. Г., Голубовський І. В. та ін.]; за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: Страйд, 2013. 670 с.
39. Dyakovych, M. Mediation as means of rights and interests protection by notaries. *Astra Salvensis*, 2019, pp. 435–441
40. Oksana Hnativ. The effectiveness of legal regulation as a way to attracting foreign investment to Ukraine. *Підприємництво, господарство і право*, 2020. № 6. С. 20-23.
41. Schäfer, Hans-Bernd^aSend mail to Schäfer H.-B.; Wulf, Alexander J. Premature repayment of fixed interest mortgage loans without compensation, a case of misguided consumer protection in the EU. *European Journal of Law and Economics*. 2022. Volume 53, Issue 2, Pages 175–208.
42. Barros, Ángel María Ballesteros. RETURN OF MINORS AND EUROPEAN PUBLIC ORDER: THE BOSPHORUS DOCTRINE OF EQUIVALENT PROTECTION [RESTITUCIÓN DE MENORES Y ORDEN PÚBLICO EUROPEO: LA DOCTRINA BOSPHORUS SOBRE PROTECCIÓN EQUIVALENTE]. *Cuadernos de Derecho Transnacional*. 2022. Volume 14, Issue 1, Pages 31 – 46
43. Tarczyński, Waldemar^aSend mail to Tarczyński W.; Flaga-Gieruszyńska, Kinga. Civil and Procedural Instruments of the Consumer Protection on the Retail Electricity Market—Original Polish Model. *Energies*. 2022. Volume 15, Issue 4

12. Інформаційні ресурси

Офіційний сайт Верховної Ради України – www.rada.gov.ua
Єдиний державний реєстр судових рішень України –
www.reyestr.court.gov.ua/